

SMRT ILI ŽIVOT: „JA DOBIVAM U SVAKOM SLUČAJU“

Božo ODOBAŠIĆ i drugi, *Volim ljude. Spomen na mons. Marka Josipovića*, Vrhbosanska nadbiskupija – HKD Napredak, Sarajevo, 2010., 194 str.

U nekoliko sljedećih stranica bit će riječi najprije o životu i radu prof. Marka Josipovića, te o spomen-knjizi o njemu *Volim ljude* - kao svojevrsnoj komemoraciji.

„Ovdje ja, eto mene odmah“ - tako su započinjali česti telefonski večernji pozivi koje je mons. Josipović upućivao iz Kaptola u Bogosloviju. I doista, za nekoliko minuta započinjali bi razgovori o brojnim temama. I uvijek je nedostajalo vremena. Kada su nakon osmog svibnja 2009. telefonski pozivi prestali, još uvijek smo gledali u vrata: kad će se pojaviti poznati nasmijani lik, ali – mrtvi ne govore.

Tko je imao priliku češće razgovarati, a osobito živjeti uz Marka Josipovića, mogao je čuti njegovu omiljenu frazu „Volim ljude“, a da to za njega nije bila samo obična fraza nego dnevno potvrđivana stvarnost. Bile su to dvije riječi koje vjerojatno najbolje ocrtavaju njegov odnos prema drugima. Bio je to stav koji je izvirao iz iskrenih dubina osjećaja i pretvarao se u životno ponašanje. I svi su to osjećali. Zato je valjda

najtočniji i najbliže istini podnaslov knjige *Volim ljude. Spomen na mons. Marka Josipovića*.

Između 1948. i 2009. godine stoji 60 godina njegova osmišljena života i ustrajnoga rada da bi iza sebe ostavio tragove vrijedne poštovanja. Mnogima su njegovi životni podaci poznati, ali prisjetimo ih se bar u osnovnim crtama. Rodni Gornji Kladari, škola u Modriči koja mu je i župa, te položena matura 1967. godine na zagrebačkoj klasičnoj gimnaziji, bila su mjesta formacije, da bi potom započeo studij filozofije i teologije u Đakovu i završio u Sarajevu. Nakon ređenja 1973. u Prozoru, nalazimo ga u Travniku kao kapelana, te je nakon dvije godine osvanuo u Rimu na *Gregorijani*, najstarijem rimskom sveučilištu iz 1553. g., *Collegium Romanum*, kako je na početku nazvano, a potom na *Angelicum* gdje postiže doktorat iz filozofije 1985., tri godine nakon što je pozvan u Sarajevo.

A sarajevska Teologija je prof. Josipovića željno očekivala na kojoj je preko 27 godina predavao filozofske predmete (1982.-2009.). U međuvremenu je uz predavanja obavljao i brojne druge funkcije koje su ga iscrpljivale, jer on ništa nije radio polovično. Spomenimo bar neke njegove uloge: rektor Bogoslovije između 1993. i 1996., a potom nakon razdvajanja Teologije od Sjemeništa i dekan Teologije u dva izbora, 1996.-2006. Bio

je član Središnje uprave Napretka kao i zauzeti član Vrhbosanskoga kaptola. Kada je nakon povratka „ratne“ teologije iz Bola na Braču (zbog rata), pokrenut 1997. godine časopis teologije *Vrhbosnensia*, do čega mu je bilo osobito stalo, bio je glavni urednik kroz više od 11 godina; ne samo urednik nego i korektor i popravljач tekstova, bilješki, literature, i bankar koji je nalazio novac i isplaćivao troškove tiskanja. Sve je to dodatno plaćao čestim noćnim radom dočekujući zoru za radnim stolom i ne štedeći zdravlje. Urednik je niza *Radovi* i brojnih drugih izdanja kojima se Teologija danas može ponositi. Josipovićev rad oko izdavačke djelatnosti, na Teologiji nije prolazio bez problema pa i opstrukcija, osobito u posljednje vrijeme njegova života. Uza sve to, autor je ili urednik mnogih knjiga i članaka; sudionik na znanstvenim susretima u BiH i u inozemstvu te suradnik u istraživanju *Hrvatske filozofske baštine*. Josipovićeva opsežna bibliografija nalazi se na kraju knjige *Volim ljude* i *Philosophia perennis* (prir. Željko Pavić).

Od drugih aktivnosti valja navesti i to da je bio prvi postulator u postupku beatifikacije Drinskih mučenica i nadbiskupa Stadlera. Ne možemo ne spomenuti ni Josipovićev uloženi veliki trud oko pripremanja Teologije za podizanje na razinu fakulteta, što je uglavnom i priveo kraju, ali

nije dočekaao. I pritom je doživljavao nerazumijevanja, jer su svi znali što bi trebalo uraditi, ali je to on uradio. Njegovo uzdignuće na čast počasnog premeta pape Ivana Pavla II. nije bilo slučajno.

Bolest je međutim činila svoje. Nakon nekoliko operacija u Aachenu i Sarajevu te višegodišnjeg vidnog oporavka nakon liječenja, doživljava nove zdravstvene probleme. Dogovoren je za 8. svibnja 2009. i prijevoz posebnim vozilom iz Njemačke, uz liječničku pratnju, na daljnje liječenje u grad Aachen, ali je toga dana preminuo. Pokopan je u Gornjim Kladarima tri dana kasnije, 11. svibnja. Bio je to dostojan oproštaj od čovjeka kojega se nije moglo ne poštovati.

Spomen-knjiga o njemu, *Volim ljude*, odražava mali dio uvida u život i oproštaj od mons. Josipovića. Izdavači su Vrhbosanska nadbiskupija i HKD Napredak, godine 2010. Iako se na početku knjige nalaze imena trojice priređivača, mora se priznati da je glavni dio posla obavio prof. Odobašić. Ono što odmah upada u oči, jesu brojne fotografije u knjizi koje neposredno upotpunjuju tekstove i govore o opisanim činjenicama. Ima ih ravno stotinu; moglo ih je biti i više i manje, ali fotografije se rado gledaju jer osim teksta ljudi obično vole i vizualne pokazatelje opisa.

Na nepunih 200 stranica, knjiga je podijeljena u osam dije-

lova ili poglavlja; osim predgovora i kratkog životopisa, tu se nalazi: oproštaj u Sarajevu, sprovod u Gornjim Kladarima, komemoracije, sjećanja, izrazi sućuti, biobibliografija, drugi o Marku te život kroz fotografije.

Ova je knjiga spomen na život i smrt. Na sprovodnoj misi u sarajevskoj sjemenišnoj crkvi, šest je govornika isticalo pokojnikov zanosan, ustrajan i radostan život koji je utkao u vrhbosansku Crkvu; spominjana je zahvalnost za zauzeti rad, a osobito stvaranje atmosfere zajedništva s drugima. Govorili su o njegovoj energiji koju je ulagao u rješavanje konflikata, o ponosu koji je pokazivao pazeći i na to da nikoga ne uvrijedi, a da pritom rekne što treba reći. Sa zahvalnošću su govorili o „odgovornosti prema svemu što mu je bilo povjereno“ (s. 33.), o prijateljstvu, doprinosu u radu na Teologiji i Nadbiskupiji. Jedan je govornik istakao pokojnikov ponos na Bogosloviju i pritom dodao: „Kad te već ne ispraćamo iz katedrale, mi smo ponosni da Te ispraćamo iz ove naše sjemenišne crkve“ (38). Drugi je naglasio kako je „svjedočio vedrinu nad našim uskoćama i tom vedrinom oslobađao i ... pobjeđivao: od bolesti, stereotipa, straha, zaleđenih ljudskih odnosa“ (39).

Oproštajne govore u G. Kladarima izrekli su: modrički župnik Kopic, kard. Puljić, biskup mons. Komarica, zatim dugogo-

dišnji prijatelj svećenik iz Aache-
na Heribert August, profesori
Aračić iz Đakova, te Topić i Odo-
bašić iz Sarajeva. Opet je naglašena zahvalnost pokojniku, isticana je njegova želja počivati u Posavskoj grudi. Kasnije je održano i pet komemoracija ili misa zadušnica: u Sarajevu, Mostaru i Aachen-
nu. Priloge svojih sjećanja napisali su za knjigu prof. Zovkić te prof. Željko Pavić koji je naglasio kako se pokojnik nije žalio na bolest, pa kaže: „Marko Josipović nikada nije bio bolestan – uvijek je bio zdrav, za razliku od nas mnogih“ (121). Samo pismeno poslanih sućuti bilo je 38 iz BiH, Hrvatske, Njemačke, Italije, Australije, Ugande. Župljani jedne župe zahvaljuju pokojniku što je rješavao njihove župne probleme te dodaju: „Žao nam je ako su naši problemi negativno djelovali na njegovu zdravlje. Molimo oprost od Boga i crkvene zajednice“ (145).

Na život, smrt i sahranu osvrnuli su se i neke novine, časopisi i internetske stranice. Samo dvije od izjava: Otišao je svećenik kojega su svi voljeli; i druga: bio je skroman, radin, strpljiv, ne sklon isticanju (165/166). - Njegovom smrću, ljudi su zaista bili iznenađeni i ožalošćeni.

Mi o drugima lijepo govorimo obično nakon smrti. Tada netko plače, netko pokojnika hvali, drugi mu zahvaljuju na primljenoj pomoći. Nasreću, uglavnom brzo zaboravimo nespozrazume ili

uvrede s jedne i druge strane, sjećamo se samo lijepih i radosnih trenutaka. Zato je valjda i nastala poznata izreka: *De mortuis nil nisi bene* – o pokojnima samo dobro. Samo anđeli i pokojnici ne griješe. Dakako, i pokojni je Marko za života imao svojih ljudskih slabosti i nedostataka, ali se ništa od toga ne može pripisati njegovoj zlobi ili gajenju nekih loših i promišljanih osjećaja; bili su to trenuci koji su brzo pali u zaborav. Takvim su ga doživljavali svi koji su ga poznavali.

Za kraj, mora se spomenuti jedna njegova tipična i zadivljujuća izjava. Izgovorio ju je u Aachenu, između dviju operacija. Evo što je rekao: „Ja dobivam u svakom slučaju. Ako budem smio još malo ostati u ovom životu, dobivam život s vama u ovom lijepom svijetu i mojim obljubljenim poslovima. Ako bih umro, tada se nadam dobiti vječni život. Što me, dakle, može prestrašiti?“ (92, 94). Uz tako duboku vjeru, svaki je komentar suvišan.

Životna svijeća Marka Josipovića se ugasila u 61. godini života i 36. svećeničkog služenja, ali traje plamena te svijeće ostali su i dalje prisutni. Prisutni su prije svega među onima prema kojima je gajio nepatvoreno i nenamješteno prijateljstvo. Oni pak koji Marka Josipovića nisu dublje poznavali, moći će dijelove odsjaja njegova duha i tragove njegove duše naći zabilježene u brojnim

tekstovima, njegovim i o njemu. I u dvjema knjigama: *Volim ljude* i *Philosophia perennis*.

Tomislav Jozić

ZBIRKA ČLANAKA O JAKOVLJEVOJ POSLANICI

Mato ZOVKIĆ, *Jakovljeva poslanica u Bibliji i Crkvi*, Hrvatsko biblijsko društvo – Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb – Sarajevo, 2011., 312 str.

Pojavljivanje nove knjige prof. dr. Mate Zovkića nije nikakva novost. Ovo je samo jedna u nizu knjiga ovog marljivog i vrsnog bibličara (da budem precizan radi se o 17. knjizi).

Knjiga je plod dugogodišnjeg rada i proučavanja Jakovljeve poslanice (od 1978., dakle skoro 35 godina proučavanja) i stoga ne treba sumnjati u studioznost i vrijednost ovog djela. Naime, kako sam autor ističe, Jakovljevom poslanicom se bavi od 1978. godine. Nakon završetka poslijediplomskog studija na Papinskom biblijskom institutu u Rimu nabavio je „komentar katoličkog bibličara Franza Mussnera o Jakovljevoj poslanici i počeo polagano studirati“ te je za „studente Vrhbosanske teologije u Sarajevu priredio komentar tog novozavjetnog spisa te ga više puta prolazio sa studentima“ (str. 7-8). No tek nakon